

Bijlagen

BIJLAGE 1	HOOFDLIJNEN KABINETSSTANDPUNT 'ANDERS OMGAAN MET WATER'	62
BIJLAGE 2	UITGANGSPUNTEN VAN HET NBW.....	63
BIJLAGE 3	REIKWIJDTE VAN DE WATERTOETS.....	64
BIJLAGE 4	STAPPEN IN DE WATERTOETS.....	65
BIJLAGE 5	HET PROCES VAN DE WATERTOETS.....	66
BIJLAGE 6	ONDERDELEN VAN EEN WATERPARAGRAAF.....	67
BIJLAGE 7	WATERARGUMENTEN EN PLANINSTRUMENTEN.....	68
BIJLAGE 8A	HITTEGOLF IN NEDERLAND IN JULI 2006.....	70
BIJLAGE 8B	WATEROVERLAST IN NEDERLAND IN AUGUSTUS 2006	71

Bijlage 1 Hoofdpijnen kabinetsstandpunt ‘Anders omgaan met water’¹

- Burgers herkennen en erkennen het waterprobleem onvoldoende. De overheid moet meer inzicht geven in de aard en de omvang van deze risico's en burgers de mogelijkheid bieden om zelf een bijdrage te leveren aan het verminderen van de risico's, in aanvulling op de inspanningen van de overheid.
- Een nieuwe aanpak voor veiligheid en wateroverlast, die stoelt op drie uitgangspunten:
  1. anticiperen in plaats van reageren
  2. niet afwentelen van waterhuishoudkundige problemen door het volgen van de drietrapsstrategie vasthouden – bergen – afvoeren en het niet afwentelen van bestuurlijke verantwoordelijkheden
  3. méér ruimte naast techniek
- Naast technische maatregelen is méér ruimte nodig om (incidenteel) water op te vangen. Deze ruimte moet waar mogelijk tegelijkertijd voor andere doeleinden worden gebruikt die te verenigen zijn met het opvangen van water.
- Een “watertoets” moet voorkomen dat de bestaande ruimte voor water geleidelijk afneemt, door bijvoorbeeld landinrichting, de aanleg van infrastructuur of woningbouw.
- De nieuwe aanpak in het waterbeleid stelt ook nieuwe eisen aan de kennisinfrastructuur.
- Voor de aanpak van veiligheid en wateroverlast zijn rijk, provincies, waterschappen en gemeenten samen verantwoordelijk. Bestuurlijke afspraken over rolverdeling en samenwerking moeten voor een snelle en effectieve implementatie zorgen.
- De ontwikkelingen rond klimaat en bodem én de nieuwe aanpak maken extra investeringen met een structureel karakter in het waterbeheer nodig, zowel in het hoofdsysteem als in het regionale systeem.

---

¹ Zie ‘Anders omgaan met water’, pagina 5

Bijlage 2   Uitgangspunten van het NBW²

- Anticiperen in plaats van reageren.
- Het waterbeleid wordt gebaseerd op de stroomgebiedbenadering conform de Europese Kaderrichtlijn Water (Rijn, Maas, Schelde en Eems).
- Het waterbeleid van de 21^e eeuw is gebaseerd op het principe van niet-afwentelen.
- Toepassing van de drietrapsstrategie van vasthouden – bergen – afvoeren. Voor waterkwaliteit geldt: schoonhouden – scheiden – zuiveren.
- Naast technische maatregelen wordt tevens gebruik gemaakt van ruimtelijke maatregelen.
- Bij het zoeken naar ruimte voor water is meervoudig ruimtegebruik het uitgangspunt.
- De uitvoering kan goed gecombineerd worden met andere beleidsterreinen.
- De strategie van niet-afwentelen vereist regionaal maatwerk.
- Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheden in het op orde brengen en houden van de regionale watersystemen.
- Het Rijk financiert de noodzakelijke maatregelen in het waterhuishoudkundige hoofdsysteem. De waterschappen financieren in beginsel de noodzakelijke maatregelen voor de regionale watersystemen. Extra kosten die door Rijksbeleid worden veroorzaakt komen daarbij wel weer voor rekening van het Rijk.

---

² Zie 'Het Nationaal Bestuursakkoord Water', pagina 15

Bijlage 3 Reikwijdte van de watertoets

Zoals beschreven in hoofdstuk 3 heeft de watertoets betrekking op alle waterhuishoudkundige aspecten. Deze bijlage geeft een lijst met voorbeelden van welke aspecten dit kunnen zijn en wat voor ieder aspect de inhoudelijke bijdragen zou kunnen zijn³.

- Veiligheid: waarborgen van een voldoende hoog veiligheidsniveau
- Wateroverlast: reduceren van wateroverlast, vergroting veerkracht van watersystemen en waarborgen van de drietrapsstrategie ‘vasthouden – bergen – afvoeren’
- Riolering: waarborgen van de drietrapsstrategie ‘vasthouden – bergen – afvoeren’ en bijdragen aan een reductie van de hydraulische belasting van een rioolwaterzuiveringsinstallatie
- Watervoorziening: zorgen voor de juiste kwaliteit en de juiste kwantiteit op het juiste moment, tegengaan van nadelige effecten van veranderingen in het ruimtegebruik op de behoefte aan water
- Volksgezondheid: minimaliseren van het risico op watergerelateerde ziektes en het reduceren van verdrinkingsrisico's
- Bodemdaling: tegengaan van verdere bodemdaling en reductie van functiegeschiktheid
- Grondwateroverlast: reduceren en tegengaan van grondwateroverlast
- Oppervlaktewaterkwaliteit: behoud en realisatie van goede oppervlaktewaterkwaliteit voor mens en natuur
- Grondwaterkwaliteit: behoud en realisatie van goede grondwaterkwaliteit voor mens en natuur
- Verdroging: bescherming van karakteristieke grondwaterafhankelijke ecologische waarden, cultuurhistorie en archeologie
- Natte natuur: ontwikkeling en bescherming van een rijke, gevarieerde en natuurlijk karakteristieke natte natuur

---

³ Zie ‘Handreiking Watertoets 2’, pagina 29

Bijlage 4   Stappen in de Watertoets⁴

- Verplichte beoordeling van de waterhuishoudkundige consequenties van het ruimtelijke plan, geconcretiseerd in termen van ‘vasthouden, bergen, afvoeren’.
- Bij de keuze voor een locatie motiveren en afwegen in hoeverre en in welke mate vasthouden wel of niet mogelijk is, mede gelet op de waterkwaliteit en verdroging, binnen het desbetreffende plangebied.
- Is vasthouden onmogelijk, dan moet worden gemotiveerd in hoeverre en in welke mate bergen binnen het desbetreffende plangebied al dan niet mogelijk is, mede gelet op de waterkwaliteit en verdroging.
- Is bergen onmogelijk, dan moet worden gemotiveerd op welke wijze afvoeren naar buiten het desbetreffende plangebied het beste kan plaatsvinden (afwenteling).
- Als afvoeren noodzakelijk is, dan wordt de noodzaak van het plan bestuurlijk afgewogen. Gaat het beoogde plan door, dan moeten binnen het deelstroomgebied mitigerende en / of compenserende maatregelen worden getroffen in termen van ‘vasthouden, bergen, afvoeren’ en waterkwaliteit om het watersysteem op orde te houden. Deze maatregelen vormen onderdeel van het ruimtelijke besluit; de kosten komen in principe voor rekening van de initiatiefnemer van de voorgenomen activiteit.

---

⁴ De startovereenkomst WB21 geeft aan dat de Watertoets tenminste deze stappen dient te bevatten

Bijlage 5   Het proces van de Watertoets⁵

- De initiatiefnemer stelt de waterbeheerder op de hoogte van het voorgenomen plan of besluit en betreft deze in een vroeg stadium bij de planvorming.
- De waterbeheerder informeert de initiatiefnemer over de kenmerken, mogelijkheden en beperkingen van het desbetreffende deel van het watersysteem die van belang zijn voor de voorbereiding van het plan of besluit. Daarnaast geeft de waterbeheerder nut, noodzaak en / of mogelijkheden aan van mitigerende maatregelen en compensatie in / buiten het plangebied. De verplichting tot mitigatie en compensatie als zodanig staat niet ter discussie.
- De waterbeheerder en initiatiefnemer komen in gezamenlijk overleg tot afbakening van inhoud en omvang van beoordeling van en advies over de waterhuishoudkundige aspecten en de daarbij te hanteren criteria (tegen de achtergrond van het provinciale omgevingsbeleid en het rijksbeleid).
- De waterbeheerder beoordeelt het ontwerpplan of besluit aan de hand van de overeengekomen criteria.
- De waterbeheerder geeft, op basis van de beoordeling, binnen een in de procedure passende termijn, een wateradvies omtrent het plan of besluit aan de initiatiefnemer en stelt zo nodig aanpassingen in het plan of besluit voor.
- Na afweging door de initiatiefnemer (met eventuele bijstelling van het plan of besluit tot gevolg) gaat het ontwerpplan de inspraak en het overleg in.
- De resultaten van advies, inspraak en overleg worden (voor zover ze leiden tot grote wijzigingen voor de waterhuishouding in het plan of besluit) door de initiatiefnemer verwerkt in het uiteindelijke plan of besluit, en wel in de vorm van een verplichte waterparagraaf.
- De waterbeheerder stuurt zijn wateradvies tevens aan de beoordelaar / het bevoegd gezag.
- De initiatiefnemer stelt het plan of besluit vast en legt dit ter goedkeuring voor aan de beoordelaar (veelal de naast - hogere overheid zoals Rijk of provincie).
- De beoordelaar toetst het plan aan het ruimtelijk beleid en betreft het advies van de waterbeheerder bij het proces van advies over goedkeuring.
- Het bevoegd gezag (Rijk of provincie) dat formeel de verantwoordelijkheid heeft om het plan of besluit te beoordelen (op grond van bestaande wet- en regelgeving) keurt het plan of besluit al dan niet (deels) goed.

---

⁵ Zie 'Bestuurlijke notitie Watertoets', pagina 23

Bijlage 6   Onderdelen van een waterparagraaf⁶

- Het wateradvies van de waterbeheerder wordt samengevat weergegeven.
- Het gevolgde watertoetsproces wordt beschreven.
- Het huidige watersysteem van het plangebied wordt beschreven.
- Eventueel worden de relevante beleidskaders voor water beschreven.
- De gevolgen van het ruimtelijk plan voor de waterhuishouding komen aan de orde.
- De gemaakte afwegingen ten aanzien van water worden duidelijk uitgelegd.
- Afwijkingen van het door de waterbeheerder gegeven wateradvies worden toegelicht.
- Indien compensatie noodzakelijk is, wordt gemotiveerd waarom.
- Eventuele gemaakte afspraken, bijvoorbeeld over financiering en beheer, worden beschreven.
- De plek van de wateraspecten in het juridisch deel van het ruimtelijk plan wordt aangegeven.

---

⁶ Zie 'Handreiking Watertoets 2', pagina 23

Bijlage 7 Waterargumenten en planinstrumenten⁷

Substantiële waterargumenten⁸

- *Veiligheid- of waterkeringsbeheer* – is gericht op het tegengaan van overstromingsgevaar; fysieke stuurobjecten zijn het geheel van waterkeringen, stuwen en gemalen; hierdoor wordt ruimtegebruik mogelijk gemaakt.
- *Watersysteembeheer* – is gericht op de waterkwantiteit en –kwaliteit van de substantie water in open water en bodem; fysieke stuurobjecten zijn het geheel van stuwen, gemalen, natte infrastructuur van sloten, kanalen etc.; de fysieke aanwezigheid van infrastructuur legt een claim op het ruimtegebruik; de mate waarin water in kwalitatieve of kwantitatieve zin beschikbaar is, faciliteert het ruimtegebruik; tegelijkertijd beïnvloedt het ruimtegebruik de beschikbaarheid van het water.
- *Waterketenbeheer* – is gericht op de kwantiteit en kwaliteit van water in drinkwaterleidingen, riolering en zuivering; fysieke stuurobjecten zijn het geheel van pompen, buisinfrastructuur en zuiveringsinstallaties; het waterketenbeheer faciliteert het ruimtegebruik: de aanleg van drinkwater en riolering is onderdeel van het bouwrijp maken van nieuwe locaties voor woningbouw of bedrijventerreinen.
- *Waterwaarden* – zijn begrippen als beleving, culturele, esthetische, morele en sociologische aspecten.

Instrumentele waterargumenten⁹

- *Keur¹⁰* – ingrepen in de natte en droge infrastructuur
- *Wet verontreiniging oppervlaktewateren* en *Wet milieubeheer* – lozen van verontreinigd water
- *Wet op de waterhuishouding* – onttrekken en lozen van water
- *Grondwaterwet* en *Wet bodembescherming* – onttrekken en lozen van grondwater

---

⁷ Zie 'Water en ruimtelijke besluitvorming', hoofdstuk 6

⁸ Zie 'Water en ruimtelijke besluitvorming', pagina 103 – 109

⁹ Zie 'Water en ruimtelijke besluitvorming', pagina 109 – 115

¹⁰ Waterschappen hebben de bevoegdheid om regelingen op te stellen in een keur om de goede staat en werking van waterkeringen en natte infrastructuur te waarborgen

Planinstrumenten als bron van waterargumenten¹¹

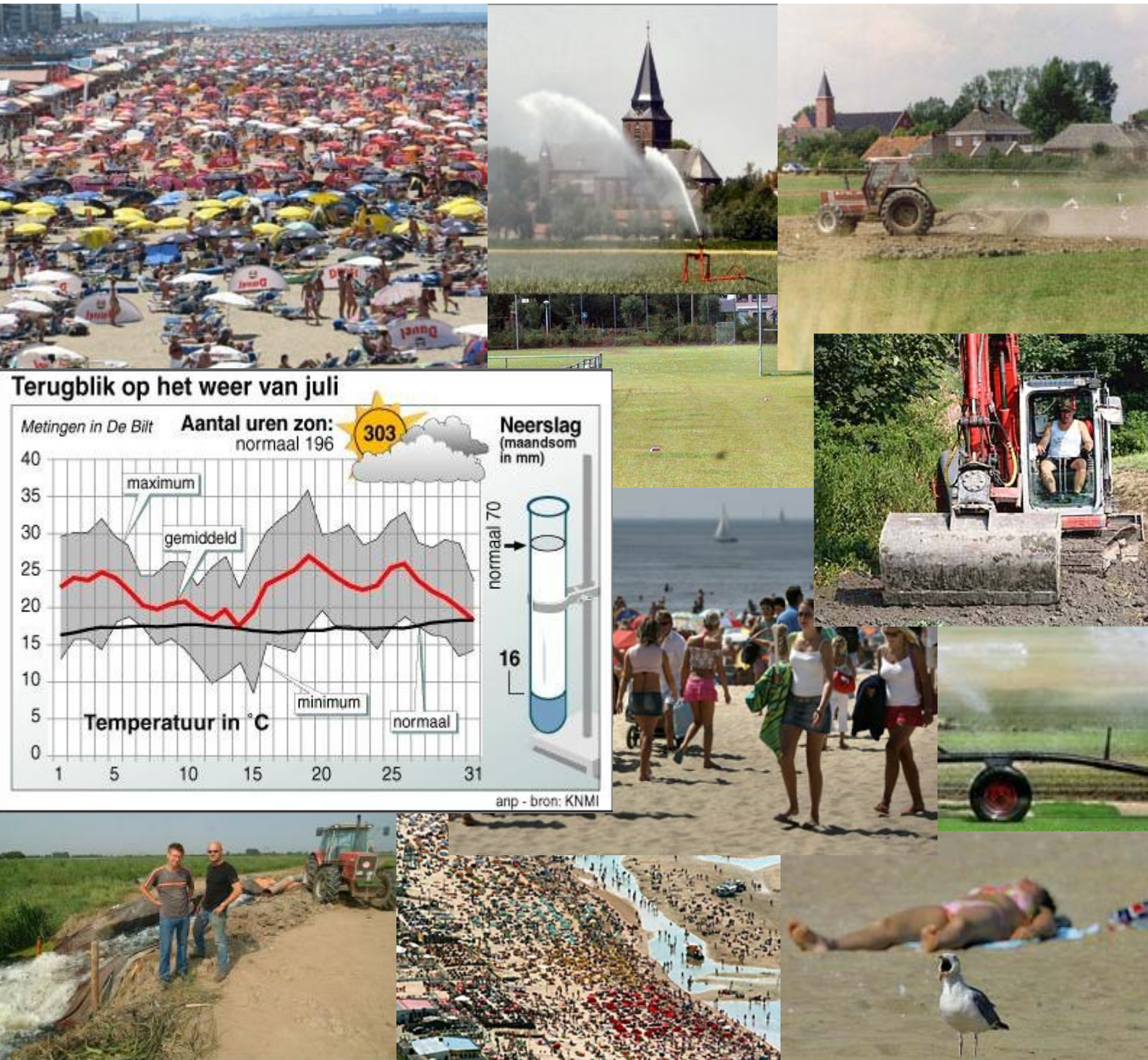
- *Watertoets* – zie hoofdstuk 3
- *Waterkansenkaart* – is een instrument dat bedoeld is om water een meer sturende rol in ruimtelijke besluitvormingsprocessen te geven; naast één of meerdere kaarten bestaat de waterkansenkaart uit toelichtende documentatie
- *Gemeentelijke of stedelijke waterplannen* – zijn het resultaat van lokale initiatieven van gemeentelijke diensten, al dan niet samen met waterschappen, drinkwaterbedrijven, provincies en belangengroepen
- *Waterbeheersplan* – is nadrukkelijk een plan van de waterbeheerder zelf

---

¹¹ Zie ‘Water en ruimtelijke besluitvorming’, pagina 115 – 122

Bijlage 8a Hittegolf in Nederland in juli 2006

Deze en de volgende pagina geven een duidelijk beeld van de klimatologische invloed op de huidige waterhuishoudkundige problemen in Nederland. Hieronder staan enkele afbeeldingen uit de julimaand, die uitzonderlijk droog was en tot vele problemen leidde. De volgende pagina geeft aan hoe snel het weer drastisch kan omslaan met zware wateroverlast als gevolg. De afbeeldingen op deze twee pagina's geven een goed beeld van de noodzaak tot een andere aanpak met betrekking tot de Nederlandse waterhuishouding.

Bijlage 8b Wateroverlast in Nederland in augustus 2006

